

Strona główna>Sprawy rodzinne i dziedziczenie>Władza rodzicielska – opieka i prawo do kontaktów z dzieckiem

Jeśli chodzi o wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych, bieżące procedury i postępowania wszczęte przed końcem okresu przejściowego będą nadal prowadzone na mocy prawa UE. W portalu e-Sprawiedliwość do końca 2024 r. będą nadal aktualizowane informacje dotyczące Wielkiej Brytanii na podstawie dwustronnej umowy z tym krajem.

Władza rodzicielska – opieka i prawo do kontaktów z dzieckiem

Irlandia Północna

1 Co w praktyce oznacza termin prawny „władza rodzicielska”? Jakie prawa i obowiązki ma osoba sprawująca władzę rodzicielską?

W zarządzeniu królewskim z 1995 r. w sprawie dzieci w Irlandii Północnej [Children (Northern Ireland) Order 1995] władzę rodzicielską (*parental responsibility*) zdefiniowano jako ogół praw, obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności przysługujących każdemu z rodziców dziecka i spoczywających na każdym z jego rodziców wobec dziecka. Zarządzenie nie zawiera wykazu tych praw i obowiązków. Uznaje się jednak, że osoby wykonujące władzę rodzicielską: mają obowiązek zapewnić dziecku ochrony, domu i opieki; mają obowiązek wyboru miejsca zamieszkania dziecka; mogą decydować o tym, kto powinien mieć możliwość utrzymywania kontaktów z dzieckiem; mają obowiązek dbać o edukację dziecka; mają prawo wyrazić zgodę na wydanie dziecku paszportu; mają obowiązek zapewnić dziecku możliwości leczenia lub korzystania z opieki medycznej oraz są uprawnione do wyrażenia zgody na takie leczenie lub opiekę; mają prawo nadać dziecku imię; mają prawo zadbać o to, by dziecko uczęszczało na lekcje religii.

Władza rodzicielska powinna być każdorazowo wykonywana w sposób służący dobru dziecka, a przed podjęciem jakiegokolwiek ważnej decyzji wywierającej wpływ na dziecko należy zasięgnąć opinii wszystkich osób dysponujących władzą rodzicielską wobec dziecka. W przypadku braku możliwości osiągnięcia porozumienia w tej kwestii można jednak zwrócić się do sądu o rozstrzygnięcie sporu.

2 Kto z reguły sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem?

Jeżeli w chwili urodzenia dziecka jego rodzice pozostawali ze sobą w związku małżeńskim, władza rodzicielska przysługiwała będzie każdemu z nich. Jeżeli w chwili urodzenia dziecka jego rodzice nie pozostawali ze sobą w związku małżeńskim, władza rodzicielska przysługiwała będzie matce dziecka automatycznie, a jego ojciec będzie mógł uzyskać władzę rodzicielską przez: zawarcie związku małżeńskiego z matką dziecka; zwrócenie się do sądu o wydanie postanowienia w sprawie władzy rodzicielskiej na jego rzecz; zawarcie porozumienia o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej z matką dziecka (zob. odpowiedź na pytanie 5 poniżej) lub zarejestrowanie się jako ojciec dziecka (dotyczy to wyłącznie urodzeń zarejestrowanych w Zjednoczonym Królestwie po dniu 15 kwietnia 2002 r.). Jeżeli ojciec, który nie pozostaje w związku małżeńskim z matką dziecka, uzyskał władzę rodzicielską na podstawie postanowienia sądu, porozumienia lub faktu dokonania wpisu w rejestrze, może zostać pozbawiony tej władzy wyłącznie na podstawie orzeczenia sądu. Jeżeli sąd wyda postanowienie w sprawie miejsca zamieszkania dziecka na korzyść ojca niepozostającego w związku małżeńskim z matką dziecka, jest zobowiązany wydać również orzeczenie o władzy rodzicielskiej na rzecz ojca dziecka, jeżeli w przeciwnym wypadku nie przysługiwałaby mu władza rodzicielska wobec dziecka.

Osoba niebędąca jednym z rodziców dziecka może uzyskać władzę rodzicielską wobec dziecka na podstawie orzeczenia sądu.

3 Jeżeli rodzice nie są w stanie lub nie chcą sprawować władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, czy można wyznaczyć inną osobę w ich zastępstwie?

Osoba, pod której władzą rodzicielską pozostaje dziecko, nie może zrzec się wykonywania tej władzy ani jej przenieść. Może ona jednak podjąć kroki, aby powierzyć innej osobie odpowiedzialność za wykonywanie władzy rodzicielskiej w jej imieniu. Osoba niebędąca jednym z rodziców dziecka może ponadto uzyskać władzę rodzicielską wobec dziecka na podstawie orzeczenia sądu (na przykład postanowienie w sprawie miejsca zamieszkania dziecka, postanowienia w przedmiocie nadzwyczajnych środków ochronny lub postanowienia w przedmiocie pieczy).

Ogólnie rzecz biorąc, żadne z rodziców nie zostanie pozbawione władzy rodzicielskiej wobec dziecka automatycznie wyłącznie z uwagi na fakt uzyskania takiej władzy przez inną osobę. Wydanie postanowienia o przysposobieniu skutkuje jednak przeniesieniem władzy rodzicielskiej z rodziców biologicznych dziecka na jego rodziców adopcyjnych.

Jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską jednego z rodziców, ojciec lub matka może ustanowić inną osobę opiekunem dziecka na wypadek własnej śmierci.

4 Jak rozwiązana jest kwestia przyszłej władzy rodzicielskiej w przypadku rozvodu lub separacji rodziców?

Po rozwodzie rodzice dziecka nadal wykonują wobec niego władzę rodzicielską, przy czym władza ta może zostać ograniczona wyłącznie na podstawie dobrowolnego porozumienia lub orzeczenia sądowego regulującego stosunki między rodzicami lub między rodzicami a osobami trzecimi.

5 Jeżeli rodzice zawrą porozumienie w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie formalności należy spełnić, aby było ono prawnie wiążące?

Jeżeli rodzice nie pozostają w związku małżeńskim, mogą zawrzeć porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej. Porozumienie to należy: sporządzić na formularzu zawartym w

[rozporządzeniu z 1996 r. w sprawie dzieci \(porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej\) w Irlandii Północnej \[Children \(Parental Responsibility Agreement\) Regulations \(Northern Ireland\) 1996\]](#)

;

zawrzeć w obecności świadków oraz

złożyć – wraz z dwoma odpisami – w Urzędzie ds. Opieki i Ochrony (Office of Care and Protection) znajdującym się w budynku sądów królewskich (Royal Courts of Justice), Chichester Street, Belfast, BT1 3JF.

Jeżeli rodzice pozostawali w związku małżeńskim, ale przebywają obecnie w separacji lub rozwiedli się, mogą zawrzeć porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i wystąpić o zatwierdzenie tego porozumienia na mocy orzeczenia sądu, które może zostać zmienione na późniejszym etapie w celu uwzględnienia zmian, jakie zaszły w ich sytuacji.

6 Jeśli rodzice nie mogą dojść do porozumienia w sprawie władzy rodzicielskiej, jakie są inne środki rozwiązania sporu bez konieczności oddawania sprawy do sądu?

W Irlandii Północnej działa szereg agencji świadczących usługi w zakresie mediacji, które mogą udzielić wsparcia stronom dążącym do polubownego rozstrzygnięcia sporu. Stosowne informacje można znaleźć na stronach internetowych następujących agencji: [UK College of Family Mediators](#) (Kolegium Mediatorów Rodzinnych Zjednoczonego Królestwa), [Family Mediation Northern Ireland](#) (Agencja ds. Mediacji Rodzinnej w Irlandii Północnej), [Barnado's Northern Ireland](#) (Fundacja Barnado w Irlandii Północnej), [Family Support Northern Ireland](#) (Agencja Wspierania Rodziny w Irlandii Północnej), [Dispute Resolution Service Northern Ireland](#) (Służba ds. Rozstrzygania Sporów w Irlandii Północnej) oraz [Mediation and Counselling Northern Ireland](#) (Agencja ds. Mediacji i Doradztwa w Irlandii Północnej).

7 Jeśli rodzice udadzą się do sądu, w jakich sprawach dotyczących dziecka może decydować sędzia?

Sądy w Irlandii Północnej dysponują szerokim zakresem uprawnień – są one upoważnione w szczególności do rozstrzygania sporów dotyczących:

- wywiezienia dziecka z Irlandii Północnej;
- miejsca zamieszkania dziecka (gdzie i z kim powinno zamieszkiwać dziecko);
- prawa do kontaktów z dzieckiem (kiedy, gdzie i z kim dziecko powinno mieć kontakt);
- świadczeń alimentacyjnych;
- edukacji;
- nauki religii;
- leczenia;
- zarządu majątkiem dziecka.

8 Jeśli sąd powierzy wyłączną władzę rodzicielską jednemu z rodziców, czy oznacza to, że rodzic ten może decydować we wszystkich sprawach dotyczących dziecka bez wcześniejszego porozumienia z drugim rodzicem?

Sądy uznały potrzebę stosowania elastycznych i praktycznych rozwiązań w przypadkach, w których jest to możliwe. Jeżeli dziecko pozostaje zatem pod opieką jednego z rodziców, ojciec lub matka ma obowiązek podejmować wszelkie konieczne decyzje w okresie, w którym sprawuje opiekę nad dzieckiem. Jednocześnie oczekuje się, że istotne decyzje wywierające wpływ na dziecko zostaną omówione z drugim z rodziców i uzgodnione w polubowny sposób. Jeżeli jednak rodzice nie będą w stanie dojść do porozumienia, sąd może wydać postanowienie rozstrzygające konkretną kwestię lub postanowienie o zakazie dokonywania określonych czynności względem dziecka (wskazujące decyzje, których nie można podjąć względem dziecka bez zezwolenia sądu). Jeżeli sąd wydał postanowienie w sprawie miejsca zamieszkania dziecka, nikt nie może zmienić nazwiska dziecka ani wywieźć go poza granice Zjednoczonego Królestwa na dłużej niż miesiąc bez pisemnej zgody każdej osoby, której przysługuje władza rodzicielska wobec dziecka, lub zezwolenia sądu.

9 Co w praktyce oznacza decyzja sądu o powierzeniu rodzicom wspólnej opieki nad dzieckiem?

Jeżeli dziecko przebywa z jednym z rodziców, odpowiedzialność za podejmowanie niezbędnych rutynowych decyzji spoczywa na tym z rodziców. Oczekuje się jednak, że wszystkie poważne decyzje będą konsultowane z drugim z rodziców.

10 Do jakiego sądu lub organu należy się zwrócić z wnioskiem w sprawie władzy rodzicielskiej? Jakie formalności należy spełnić i jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Co do zasady powództwo o przyznanie władzy rodzicielskiej należy wytoczyć przed sąd rodzinny (Family Proceedings Court). Jeżeli jednak przed innym sądem toczy się już inne postępowanie na gruncie prawa rodzinnego dotyczące dziecka, powództwo można wytoczyć przed ten sąd.

Postępowanie wszczęte przed sądem rodzinnym może zostać przekazane do rozpoznania przez Centrum Opieki nad Rodziną (Family Care Centre) lub przez Wysoki Trybunał (High Court) z szeregu powodów (np. jeżeli sprawa jest złożona lub dotyczy kwestii leżącej w ogólnym interesie publicznym).

Informacje na temat adresów i numerów telefonów sądów można znaleźć na stronie internetowej [Służby Sądów i Trybunałów Irlandii Północnej](#) (Northern Ireland Courts and Tribunals Service).

Przewidziano szereg formularzy, które należy wypełnić i złożyć w odpowiednim sekretariacie sądu. Większość z nich ma standardową formę. Pracownicy sekretariatu sądu udostępniają kopie formularzy i udzielają wyjaśnień dotyczących sposobu ich wypełniania. Nie są jednak uprawnieni do udzielania porad prawnych ani wskazówek dotyczących treści, które należy zamieścić w formularzu. Złożenie formularza wiąże się również z koniecznością uiszczenia opłaty.

11 Jaką procedurę stosuje się w takim przypadku? Czy można zastosować procedurę nadzwyczajną?

Po wniesieniu pozwu sekretariat sądu wyznaczy termin rozprawy i powiadomi o tym stronę przeciwną. Jeżeli kwestia sporna nie zostanie rozstrzygnięta przed wyznaczonym terminem rozprawy, sędzia pokoju lub sędzia zapozna się z dowodami w sprawie i wyda orzeczenie. Nie przewidziano żadnych procedur nadzwyczajnych stosowanych do celów uzyskania władzy rodzicielskiej.

12 Czy można uzyskać pomoc prawną na pokrycie kosztów postępowania?

Przewidziano możliwość wystąpienia z wnioskiem o pomoc prawną. Poziom ewentualnego wsparcia finansowego jest jednak uzależniony od wyników oceny sytuacji finansowej powoda. Powód może zostać zobowiązany do pokrycia części kosztów nawet w przypadku, gdy zostanie uznany za kwalifikującego się do otrzymania pomocy prawnej. Spłatę kosztów należnych z tego tytułu Biuru Usług Prawnych (Legal Services Agency) można rozłożyć na raty. Poza koniecznością spełnienia finansowych kryteriów kwalifikowalności powód musi również przejść pomyślnie ocenę zasadności powództwa, tj. muszą zostać spełnione przesłanki uzasadniające wszczęcie postępowania lub wdanie się w spór oraz wszczęcie postępowania musi być zasadne, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy.

13 Czy od decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej przysługuje odwołanie?

Zażalenie na postanowienie o przyznaniu władzy rodzicielskiej lub o odmowie przyznania władzy rodzicielskiej przysługuje:

- na postanowienie sądu rodzinnego – do Centrum Opieki nad Rodziną oraz
- na postanowienie Centrum Opieki nad Rodziną – do Wysokiego Trybunału.

W toku postępowania apelacyjnego Wysoki Trybunał może – na wniosek strony – przekazać określoną kwestię prawną do zaopiniowania przez Sąd Apelacyjny (Court of Appeal). W przeciwnym wypadku orzeczenie Wysokiego Trybunału jest prawomocne.

Orzeczenie wydane przez Sąd Apelacyjny w kwestii wskazanej przez Wysoki Trybunał jest prawomocne.

14 W niektórych przypadkach może zachodzić konieczność wystąpienia do sądu lub innego organu o wykonanie decyzji w sprawie władzy rodzicielskiej. Jaka procedura ma zastosowanie w takim przypadku?

Pozew dotyczący konkretnej kwestii związanej z wykonywaniem władzy rodzicielskiej należy wnieść do sądu rodzinnego (który rozpoznaje większość spraw dotyczących dzieci). Dane kontaktowe tego sądu zamieszczono powyżej.

15 Co należy zrobić, aby orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej wydane przez sąd w jednym państwie członkowskim zostało uznane i wykonane w drugim państwie członkowskim?

W rozporządzeniu Rady (WE) nr 2201/2003 („Bruksela II bis”) przewidziano możliwość wykonywania orzeczeń dotyczących władzy rodzicielskiej wydanych w jednym państwie członkowskim w innym państwie członkowskim.

Wiąże się to z koniecznością stwierdzenia wykonalności orzeczenia w takim innym państwie. W Irlandii Północnej należy w tym celu wystąpić z wnioskiem o wpisanie orzeczenia do rejestru prowadzonego przez Wysoki Trybunał.

16 Do którego sądu w danym państwie członkowskim należy się zwrócić, aby wnieść środek zaskarżenia od postanowienia o uznaniu orzeczenia dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wydanego przez sąd w innym państwie członkowskim? Jaka rodzaj postępowania ma zastosowanie w takich sytuacjach?

Zażalenie na postanowienie o uznaniu orzeczenia o władzy rodzicielskiej należy wnieść do sądu w innym państwie członkowskim, który uznał to orzeczenie, zgodnie z procedurą obowiązującą w odniesieniu do tego sądu.

17 Jakie prawo zastosuje sąd w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej w sytuacji, gdy dziecko lub strony nie mieszkają w danym państwie członkowskim lub są obywatelami różnych państw?

Postępowanie należy wszcząć przed sądem właściwym dla miejsca zwykłego pobytu dziecka.

Jeżeli sąd w Irlandii Północnej stwierdzi, że jest sądem właściwym do przeprowadzenia postępowania, postępowanie zostanie przeprowadzone zgodnie z prawem Irlandii Północnej.

Ta strona jest częścią portalu [Twoja Europa](#).

Państwa [opinia](#) na temat przydatności przedstawionych informacji jest dla nas ważna.

This webpage is part of an EU quality network

Ostatnia aktualizacja: 11/08/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.